

**Програма розвитку
факультету соціології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
на 2020–2025 роки**

Підготував:
кандидат на посаду декана факультету соціології
Цимбал Тарас Володимирович

ПРЕАМБУЛА

Факультет соціології виконує важливу місію в українському суспільстві. Це єдиний в Україні факультет, який готує винятково соціологів, тому його успішне функціонування і розвиток особливо важливі для відтворення та зростання соціологічної спільноти, а отже, для підтримання демократичних інститутів суспільства.

Як частина Київського національного університету імені Тараса Шевченка факультет соціології був і повинен залишатися лідером і взірцем для інших освітніх і дослідницьких закладів у галузі соціально-поведінкових наук.

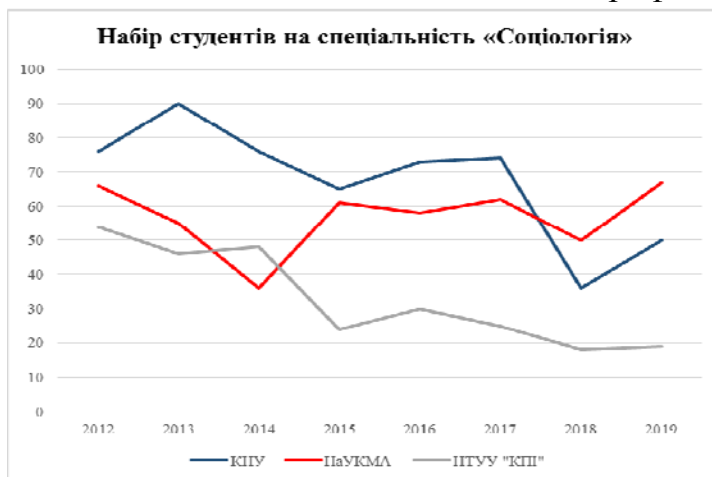
АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ

Протягом попередніх років факультет успішно забезпечував підготовку соціологів для потреб держави, ринку та громадянського суспільства. Однак стрімкі суспільно-політичні зміни останніх років ставлять перед факультетом нові виклики, які вимагають нових підходів, ідей та нової команди. Ці зміни торкнулися насамперед структури середовища, в якому перебуває факультет. Якщо раніше середовище, до якого мав адаптуватися факультет, складалося з концентричних кіл: університет – МОН – держава, – і розв’язання більшості стратегічних проблем відбувалося на рівні відносин між факультетом і адміністрацією університету, то зараз такий стан справ зазнає кардинальних змін. Ні університет, ні МОН, ні держава не можуть гарантувати факультету стійкого набору студентів, достатнього фінансування науково-дослідної діяльності, стабільної кількості робочих місць, вчасної модернізації матеріально-технічного забезпечення, працевлаштування випускників. Структура безпосереднього середовища, до якого мусить адаптуватися факультет, докорінно змінилася: тепер його складає не лише університет, а й ринок, третій сектор (громадські організації) та іноземні організації. Щоб успішно розв’язувати стратегічні проблеми, потрібно безпосередньо взаємодіяти з усіма зазначеними складниками середовища.

Факультету слід не лише очікувати на підтримку університету, а й активно забезпечувати себе та підтримувати університет.

Протягом найближчих років факультет у дедалі гострішій формі стикатиметься із такими викликами безпосереднього середовища:

- скорочення державної підтримки вищої освіти, зокрема зменшення кількості бюджетних місць;
- гостра конкуренція з боку приватного сектора освітніх послуг, зокрема програм підвищення кваліфікації у великих комерційних корпораціях;
- зниження цінності вищої освіти серед потенційних споживачів освітніх послуг;
- масовий виїзд за кордон потенційних споживачів освітніх послуг, зокрема з метою здобуття освіти за кордоном;
- зміна цінностей та життєвих пріоритетів молоді шкільного віку;
- динамічні зміни в попиті на професійні навички на ринку праці.

Подолання цих викликів відбувається не без проблем, про що свідчить динаміка набору студентів за останні роки. Факультет не тільки зазнав різкого (майже вдвічі) падіння в абсолютних показниках набору, а й втратив першу позицію на користь іншого навчального закладу як найбільший осередок підготовки соціологів в Україні.

Адаптація до нової структури безпосереднього середовища змінює функції керівництва факультету. Крім адміністрування внутрішнього життя факультету та підтримання відносин із університетом, керівництво факультету повинне забезпечувати: популяризацію спеціальності та факультету серед потенційної цільової аудиторії; залучення коштів з боку комерційних, громадських та іноземних організацій і приватних осіб; тіснішу інтеграцію факультету з ринком праці та з міжнародною академічною спільнотою. Пропонована програма розвитку факультету спирається на розуміння нової структури середовища та нових викликів, що постають перед факультетом, тому в ній зроблено акцент на заходах, які сприятимуть адаптації до цих умов. Однак кінцева мета перелічених нижче заходів – забезпечувати максимально якісне виконання освітніх і наукових завдань факультету, визначених університетом і МОН.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ

АКТИВНЕ САМОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- ✓ в умовах скорочення державної підтримки факультет має сформувати механізми самостійного розв'язання ключових завдань свого розвитку шляхом налагодження партнерства з бізнесом, інтернаціоналізації освітньої та дослідницької діяльності, формування організованої професійної спільноти та створення інституційної екосистеми з громадських організацій-партнерів, що підтримуватимуть його функціонування

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ

- ✓ вихід на міжнародний ринок освітніх послуг, активізація міжнародної співпраці в дослідницькій діяльності та інтенсифікація міжнародної мобільності сприятимуть утвердженню престижу факультету та зміцненню його фінансового становища в університеті

ІНКЛЮЗИВНЕ ЗРОСТАННЯ

- ✓ будь-яке зростання розширює можливості одних членів групи, чії вміння відповідають вимогам часу, але при цьому може залишати «за бортом» інших. Однак факультет як підрозділ державного закладу повинен орієнтуватися не тільки на економічні, а й на соціальні показники. Тому підтримка і захист тих членів трудового колективу, знання і навички яких втрачають актуальність і які тимчасово не в змозі робити внесок у зростання, має залишатися наріжним принципом функціонування факультету. Зростання має відбуватися не фронтально, а в осередках зростання, але вигоди від нього мають розподілятися на весь трудовий колектив та студентську спільноту

ДОВГОЧАСНА ПЕРСПЕКТИВА

- ✓ розв'язання поточних проблем факультету має здійснюватися не ситуативно, а стратегічно, тобто спрямовуватися на розширення його можливостей у розв'язанні аналогічних проблем у майбутньому. Ключову роль у цьому має відігравати інституційна екосистема з громадських організацій, яка сприятиме гнучкості факультету у взаємодії з ринком та третім сектором

КОВОРКІНГ

- ✓ коворкінг не лише як спосіб організації робочого простору, а і як спосіб функціонування факультету. Три ключові групи – викладачі, студенти й адміністрація - мають вступати в контакт не в окремих функціональних ситуаціях, а перебувати в неперервному соціальному контакті. Їх відокремленість слід зменшувати як шляхом створення зручних зон спільного перебування, так і збільшенням нагод для співпраці. Принцип коворкінгу дозволить покращити взаєморозуміння між цими групами, сприяти їх співучасті в розвитку факультету та професійному й особистісному зростанню викладачів і студентів

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

Діяльність факультету протягом 2020–2025 років буде спрямована на реалізацію чотирьох основних завдань:

1. Підвищення кількості та якості набору студентів на бакалаврат та магістратуру

ПРОБЛЕМА: Протягом 2018–2019 років кількість вступників на бакалаврат знизилася до критично низького рівня. Можливості факультету подолати цю проблему обмежуються браком вільних операційних коштів для проведення рекламної кампанії.

Виконання завдання передбачає реалізацію таких заходів:

- створення благодійного фонду як частини інституційної екосистеми для нагромадження коштів, що використовуватимуться, зокрема, на проведення рекламно-інформаційної кампанії (друковані матеріали, онлайн-кампанія, проведення заходів зі школярами);
- створення стандартного набору рекламних матеріалів (презентація, роздаткові матеріали), які надаватимуться викладачам і студентам

для проведення зустрічей зі школярами, а також проведення тренінгу для викладачів та студентів із презентації факультету перед школярами;

- організація циклу презентацій факультету в школах Києва та навколишніх міст;
- поштова розсилка інформаційних плакатів факультету в провідні школи за межами м. Києва;
- відродження та підтримка незалежного соціологічного часопису «СВОЄ» як засобу популяризації соціології серед потенційних вступників;
- створення електронних рекламно-інформаційних матеріалів та проведення онлайн-кампанії в соціальних мережах;
- створення англійських рекламно-інформаційних матеріалів та проведення онлайн-кампанії в соціальних мережах для набору іноземних студентів на навчання в магістратурі;
- проведення конкурсів та циклів навчальних лекцій для школярів;
- проведення щорічного комплексного кількісно-якісного дослідження стратегій вибору навчального закладу та спеціальності абітурієнтами за підтримки комерційних організацій-партнерів.

2. Тісніша інтеграція з ринком праці

ПРОБЛЕМА: В нинішніх умовах зв'язок між факультетом та ринком праці підтримується за допомогою особистих контактів і не переведений в організаційні форми.

Виконання завдання передбачає реалізацію таких заходів:

- заснування асоціації випускників у формі громадської організації як частини інституційної екосистеми;
- започаткування регулярних конференцій випускників факультету, які відбуватимуться щодва роки і забезпечуватимуть обмін досвідом між випускниками, студентами і викладачами та дозволятимуть факультету виконувати роль платформи для обміну професійним досвідом;
- регулярний моніторинг становища випускників факультету на ринку праці, попиту на професійні навички соціологів та основні сфери їх працевлаштування;
- проведення восени 2021 року ґрунтовного дослідження життєвих та професійних траєкторій випускників факультету 1991–2021 років;

- проведення на факультеті короткотермінових вузькопрофільних курсів підвищення кваліфікації для працівників комерційного та громадського сектора;
- започаткування щосеместрових суботніх воркшопів для студентів із випускниками факультету, які представляють різні сфери працевлаштування;
- розширення тематики конференцій факультету на прикладні дослідження в сфері маркетингу та політики з метою залучення до участі фахівців із комерційного сектора.

3. Розширення можливостей студентів і викладачів для професійного та особистісного зростання

ПРОБЛЕМА: Застаріле комп'ютерне обладнання, слабка інтегрованість в світову науку та обмеженість організаційних ресурсів стримують професійне й особистісне зростання викладачів та студентів і змушують їх шукати можливостей для зростання деінде.

Виконання завдання передбачає реалізацію таких заходів:

- модернізація комп'ютерного класу факультету за підтримки комерційного сектора;
- відкриття заочної магістратури для студентів, які не мають змоги поєднувати навчання на стаціонарі з роботою;
- наявність інституційної екосистеми (трьох громадських організацій і благодійного фонду) дозволить студентам і викладачам набувати організаційного досвіду в третьому секторі та досвіду грантово-аплікаційної діяльності в рамках функціонування факультету;
- в розвитку науково-дослідної роботи акцент на довгочасній інвестиції – формуванні майбутніх дослідників, інтегрованих у світову науку: спільно з громадською організацією-партнером («СВОЄ») пошук гранту на заснування та розвиток наукового студентського рецензованого англомовного журналу суспільствознавчих студій, який стане платформою для опанування молодими науковцями навичок закордонних публікацій (потенційні грантодавці – Наукове товариство ім. Шевченка (США) та Посольство США в Україні); запрошення головного редактора аналогічного американського журналу провести воркшоп для редакції журналу з організації процесу рецензування та просування журналу в міжнародній науковій спільноті (за підтримки Програми обмінів імені Фулбрайта);

- за підтримки громадських освітніх організацій та грантодавчих установ – забезпечення доступу до міжнародних баз наукових публікацій з мережі факультету;
- заснування громадської організації «Центр соціологічних досліджень» як частини інституційної екосистеми, яка забезпечить можливість та підтримку викладачам, співробітникам та студентам факультету робити подання на дослідницькі гранти від імені організації та забезпечить гнучкість в освоєнні дослідницьких коштів;
- співпраця з Київською школою економіки у створенні спільної магістерської освітньої програми;
- подальший розвиток програми подвійного дипломування з Лундським університетом та налагодження академічної співпраці з іншими провідними університетами Європи.

4. Створення комфортних умов для викладачів та студентів та їх тісніша інтеграція між собою та з випускниками й адміністрацією факультету

ПРОБЛЕМА: Традиційна відмежованість цих груп не дозволяє як факультету, так і членам трудового колективу та студентської спільноти повною мірою реалізовувати свій потенціал.

Виконання завдання передбачає реалізацію таких заходів:

- залучення студентів, випускників, викладачів та представників адміністрації до функціонування чотирьох організацій інституційної екосистеми факультету;
- розвиток внутрішнього простору навчального корпусу з метою створення зон, зручних для відпочинку, спілкування та самостійного навчання, в яких студентам і викладачам було б приємно проводити час (спільно з факультетом кібернетики та комерційними організаціями), зокрема розміщення місць для сидіння в коридорах корпусу та встановлення автоматів продажу гарячих напоїв;
- відновлення роботи читального залу і поповнення його фондів, а також виділення окремої аудиторії для проведення публічних заходів факультету з метою розвантаження читального залу та покращення його доступності для студентів і викладачів;
- встановлення кількох комп'ютерів загального користування в читальному залі;
- вдосконалення покриття навчального корпусу wi-fi мережею факультету для забезпечення швидкісного доступу до Internet під час занять з будь-якої аудиторії корпусу;
- підтримка освітніх та розважальних заходів, ініційованих студентами;

- розробка програми інтеграції нових студентів у життя факультету (комплексу розважальних і орієнтаційних заходів, які дозволятимуть новим студентам в організований спосіб ознайомитися з життям факультету, відчутти себе його бажаними учасниками та швидко навчитися користуватися ресурсами факультету);
- оптимізація навчального плану факультету: створення робочої групи, яка здійснить ревізію освітніх програм, розробить проект вдосконалення їх структурно-логічної схеми, розробить пропозиції із закриття незатребуваних спеціалізацій та навчальних дисциплін за вибором, що усуне необхідність підтримувати навчально-методичне забезпечення таких дисциплін і зменшить навантаження на викладачів;
- регулярне спілкування студентів із деканом за межами кабінету декана та навчальних аудиторій;
- відвідування деканом засідань кафедр із захисту курсових робіт.

ГОЛОВНІ ОСЕРЕДКИ ЗРОСТАННЯ

Одночасне зростання факультету за всіма аспектами в найкоротші терміни забезпечити складно, тому для зміцнення становища факультету і виходу з поточної кризової ситуації увагу буде зосереджено насамперед на таких пріоритетних напрямках розвитку:

1. Щорічний набір повноцінної академічної групи на англomовну магістерську програму для іноземців.

Спосіб залучення іноземних студентів – платна рекламна онлайн-кампанія в соціальних мережах, таргетована за соціально-демографічними критеріями на студентів найбільш перспективних країн. Протягом перших років після запуску програми таргетування здійснюватиметься на країни, що розвиваються, зокрема країни пострадянського простору, Центральної та Східної Азії, арабського світу й Африки.

Така кампанія має чудові передумови для успіху з огляду на імідж України як пострадянської країни з розвиненою освітньою системою, асоційованої з Європейським Союзом, та невисоку (за міжнародними мірками) вартість здобуття вищої освіти.

Протягом перших п'яти років функціонування освітньої програми планується: формування англomовного кадрового забезпечення програми, вдосконалення навчального плану, набуття викладачами досвіду роботи з міжнародними академічними групами.

В подальшому, у результаті накопичення організаційного досвіду роботи з іноземними студентами, можливий вихід на ринки освітніх послуг розвинених країн із огляду на нижчу вартість навчання в Україні.

Перші набори на англomовну магістерську програму для іноземців дозволять зміцнити становище факультету та частково розв'язати проблему модернізації комп'ютерного класу, адже в вартість навчання іноземців за цією програмою закладається вартість комп'ютерного обладнання для них.

2. Відкриття заочної магістерської програми з соціології

Зараз магістратура перебуває в стані кризи, оскільки навчання в ній припадає на період у житті молоді, коли потрібно закладати основи для успішної професійної кар'єри на роботі. В умовах економічної нестабільності молодь, природно, віддає перевагу роботі.

Заочна магістратура дозволить частині молоді продовжити навчання, суміщаючи його із роботою. Контрактна форма навчання, з іншого боку, дозволить факультету зміцнити своє фінансове становище.

3. Короткотермінові вузькопрофільні курси для комерційного та громадського сектора

У партнерстві з організаціями інституційної екосистеми факультет працюватиме над пропозицією для комерційних організацій та третього сектора – короткотерміновими курсами підвищення кваліфікації, які будуть присвячені методам дослідження, аналітичному програмному забезпеченню, окремим галузевим та теоретичним темам у соціології. У разі успішності, цей проект дозволить зміцнити зв'язок факультету із відповідними секторами економіки та покращити своє фінансове становище.

ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ – ІНСТИТУЦІЙНА ЕКОСИСТЕМА

Для розширення можливостей факультету та забезпечення його гнучкості у взаємодії із комерційним та громадським сектором буде створено інституційну екосистему – мережу з чотирьох організацій-партнерів, які будуть пов'язані з факультетом соціології через участь у їхньому правлінні представників факультету.

Такими організаціями-партнерами будуть (назви умовні):

1. Громадська організація «Асоціація випускників факультету соціології КНУ»

Координація діяльності організації з факультетом здійснюватиметься через закріплення (у статуті) одного місця в правлінні організації за заступником декана факультету з виховної роботи.

Основні завдання:

- підтримання зв'язку між факультетом та випускниками;
- організація щодворічних конференцій випускників факультету;
- підтримання престижу факультету та соціологічної професії в суспільстві.

2. Громадська організація «Соціологічний часопис «СВОЄ»»

Координація діяльності організації з факультетом здійснюватиметься через закріплення (у статуті) двох із п'яти місць у правлінні організації за молодими співробітниками факультету.

Основні завдання:

- популяризація соціології;
- видання науково-популярного часопису «СВОЄ»;
- розвиток студентської науки шляхом видання англomовного міжнародного наукового рецензованого журналу студентських досліджень;
- проведення студентських наукових конференцій;
- пошук грантової підтримки для двох вищезазначених періодичних видань;
- набуття студентами-учасниками організації досвіду грантово-аплікаційної, редакційної, публікаційної та дослідницької діяльності;
- розвиток публічної соціології та навичок публічного соціолога в студентів-учасників організації.

3. Громадська організація «Центр соціологічних досліджень»

Координація діяльності організації з факультетом здійснюватиметься через закріплення (у статуті) трьох із п'яти місць у правлінні організації за деканом і двома співробітниками факультету.

Основні завдання:

- здобуття і освоєння дослідницьких грантів для співробітників факультету;
- організація і проведення досліджень під керівництвом співробітників факультету;
- платформа для співпраці з іншими дослідницькими установами, зокрема іноземними.
- ресурсний центр для знаходження індивідуальних грантів для дослідників.

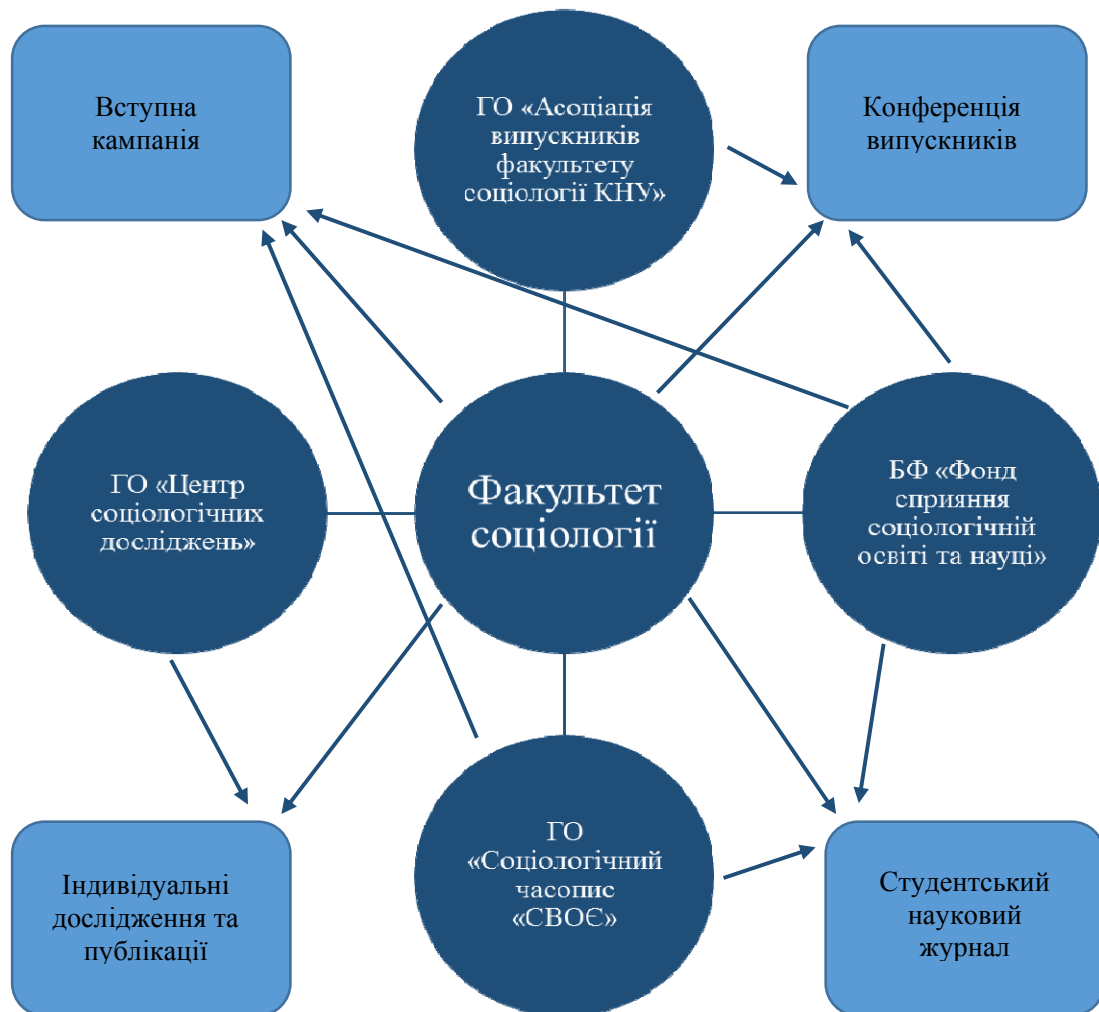
4. Благодійний фонд «Фонд сприяння соціологічній освіті та науці»

Координація діяльності організації з факультетом здійснюватиметься через закріплення (у статуті) трьох із п'яти місць у правлінні організації за деканом і двома заступниками декана факультету.

Основні завдання:

- збір пожертв від фізичних та юридичних осіб, зацікавлених у підтримці соціологічної освіти та науки (насамперед – провідних роботодавців для соціологів);
- фінансова підтримка рекламно-інформаційної кампанії факультету;
- фінансова підтримка організаційних заходів факультету: конференцій, лекторіїв, конкурсів.

Приклад поєднання організаційних, кадрових, фінансових та медійних ресурсів факультету та чотирьох організацій-партнерів для реалізації ключових заходів та досягнення ключових показників факультету

Кандидат на посаду декана факультету соціології:

Тарас Цимбал